

**Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Детский сад «Кустук» с.Партизан
муниципального образования «Намский улус» РС (Я)»**

Улахан бөлөх дислалылаах оҕоҕо биирдиилээн дьарык конспега

Тизмэтэ: [Р] дорҕоону төттөрү сүһүөхтээх тыллар ситимнэригэр чинэтии

Онордо: Учитель-логопед

Петрова Вера Семеновна,

Категория СЗД

2018г.

Улахан бөлөх дислалиялаах оҕоҕо биирдиилээн дьарык конспега

Тиэмэтэ: [P] дорҕоону төттөрү сүһүөхтээх тыллар ситимнэригэр чинэтии.

Сыала: - [P] дорҕоону төттөрү сүһүөхтээх тыллар ситимнэригэр чинэтии;

-сүһүөххэ [P] дорҕоон миэстэтин булуу;

-артикуляционной эрчиллиини уонна илии эрчиллиитин кытта ситимнээһин (биоэнергопластика).

- [P] дорҕоону сөпкө саңарары ситиһии;

- салгыны сөпкө үрэргэ дьарыктааһын;

- [P] дорҕоонноох тыллары өйдөөн истэр дьобууру сайыннарыы;

- тарбах былчыңнарын эрчийии;

- улахан киһи саңарар кэмигэр чуумпуран, болҕойон истии.

Туттуллар тэриллэр: перчатка, кыра хартыыналар, магнитнай дуоска, магниттар, оонньуурдар, баата, кумааҕы скотч, кумааҕы P буукуба төбөҕө кэтэргэ, бүлүүһэ, гречка, рис курууппа.

Ытытлар: улахан бөлөх дислалиялаах оҕотугар.

Тыл саппааһын байытыы: самовар, курууппа.

Дьарык хаамыыта:

№	Түһүмэхт эр	Тэрийи көрүнгэ	Сыала	Дьарык хаамыыта Иитээччи	Оҕо
1	Тэрийи чааһа	Дьарык тиэмэтин этии		Иитээччи: Үтүө күнүнэн, Николара! Бүгүн биһиги дьарыкпытыгар Р дорҕоону төттөрү сүһүөххэ чуолкайдык санара эрчиллиэхпит. Бүгүн эйиэхэ Бэһиэлэй Тылчаан күүлэйдии кэлбит.	Оҕо эппиэтэ
2.	Бэлэмнэни чааһа	Тыынарга эрчиллиии “Хаар»	Салгыны муннунан эбирийиини уонна тылы үөһэ тутан туран салгыны күүскэ үрэргэ үөрэтии.	Николара, бүгүн хайдах күн буолбутуй? Ханнык дьыл кэмэй? Кыһын туох түһэрий? Хаары көтүтэбит дуо? Баатаны муннубут төбөтүгэр уурабыт. Салгыны муннубутунан эбирийэбит, кэтит тыл кытыыларын үөһэ уоска сыһыарабыт уонна ортотунан салгыны муннубут диэки үрэбит. Сөпкө үрдэххинэ хаар көтүөхтээх. Олус үчүгэй.	(Тымныы. Кыһын. Хаар) Оҕо баатаны муннун төбөтүгэр уурап уонна кэтит тыл кытыыларын үөһэ уоска сыһыаран баатаны үрэр.
3.	Бэлэмнэни чааһа	Биоэнерго пластика методун	Айах уонна тарбах илии былчыннарын	Бэһиэлэй Тылчаан эйиэхэ остуоруйа кэпсиэн баҕарар. Эн болҕойон истэбин уонна Бэһиэлэй Тылчаан тугу гынарын тылгынан уонна	Оҕо перчатка кэтэр уонна тылынан, илиитинэн тэннэ

		<p>тутган артикуляц ионнай уонна тарбах эрчиллиит э.</p>	<p>тэнгэ хамсанан сайыннарыы</p>	<p>илиигинэн көрдөрөн иһиэхтээххин . Перчаткабын кэт.</p> <p>Олорбута эбитэ үһү Бэһиэлэй Тылчаан. Арай биирдэ Б.Т. күүлэйдэн баарбыт. Бастаан биир аанын аспыт, онтон иккис аанын аспыт. Уонна ааныттан өнөйөн көрбүт. Таһырдыа күн тыгар.</p> <p>Тылчаан күннэ сыламнаабыт.</p> <p>Уонна төттөрү саһан хаалбыт. Иккистээн өнөйөн көрбүт.</p> <p>Уна диэки көрбүт, ханас диэки көрбүт.</p> <p>Арай көрбүтэ биир кыыс хачыаллыы олорор эбит.</p>	<p>эрчиллиини истэн онорор.</p> <p>Тарбахтарынан «дьиэ» кырыыһатын көрдөрөр. “Баҕа” (уос мичээрдиир, тиис сабыылаах, ытыс аллараа диэки, ытыс кэдэйэр) “Бегемот”. “Лаппаакы”(кэтит тылы көрдөр. Сөмүйэ, ортоку ,аата суох,ылгын чыныһа тарбахтар холбуу тутулар уонна аллараа диэки түһэр) Айах сабыллар.тарбахтар көнөллөр ытыс көнө. “Чаһы”(тыл уна ханас хамсыыр, сөмүйэ уна-ханас хамсыыр) “Хачыал”(тыл үөһэ аллараа тыл кэннигэр тахсар түһэр,ытыс үөһэ аллараа</p>
--	--	--	--------------------------------------	---	--

				<p>Хачыаллыы олордобуна таммах таммалаабыт. Күнү былыт саппыт. Ардах түспүт. Тылчааммыт ардахха сытыйбыт.</p> <p>Дьэтигэр сүүрбүт.</p> <p>Киирбитэ остуолга самовар кэтэһэн турар эбит. Б.Т. сөбүлүүр чааскытын ылан чэй куттубут.</p> <p>Чэйэ ип-итии эбит. Ылан сойуспут.</p> <p>Чэйэ сойбутун кэннэ минньигэс барыанньалаах халаачык сиэбит. Арай чаһытын көрбүтэ.</p>	<p>хамсыыр)</p> <p>“Барабаан”(тыл үөһэ тыл кэннин охсуолуур, сөмүэни токуруччу тутан охсуолаа)</p> <p>Сөмүэ уонна ортоку тарбахтар сүүрэллэр.ытыстары холбоон кырыһаны көрдөр.</p> <p>“Чааскы”(тылгынан чааскыны көрдөр, илиинэн чааскыны көрдөр)</p> <p>“Турба”үрэр(уос чорбойор, тыл икки ойоһоһо үөһэ көтөбүллэр.Турба устун салгыны үрүллэр. Ытыс аллараа диэки.н тарбағы тойон эрбэххэ чугаһат)</p> <p>“Халаачык”(тиистэр сысталлар, уос</p>
--	--	--	--	---	---

				<p>Бириэмэ ыраашпыт. Тараахтарын субуоттаабыт.Тараахтарын субуоттаан айаннаабыт.”Д-д-д-д”, “д-д-др-дрр”.</p>	<p>төгүрүктүү тутулар.Тарбах төбөлөрүн холбоон төгүрүктэ онор). “Минньигэс барыанньа”(кэтит тыл үөһэ уоһу салыыр. Ытыс үөһэ диэки, 4 тарбахүөһэ тахсар ыһыарар курдук хамсыыр).</p> <p>“Мотуор”, (1.тыл төбөтө үөһэ тиис кэннигэр охсуолуур,ытыс туруору тутулар.Тарбахтар кыратык токуруйаллар. Тарбах төбөтө охсуолуур. 2. Д-рр диир кэмнэ ытыс сутуруктуу тутан илиинэн төгүрүк онорон эргитии). Перчатканы уһулар.</p>
--	--	--	--	--	--

4.	Сүрүн чааһа	<p>1.Оонньуу ”Сыыр” ”Сыыр” сүһүөххэ хатылааһын, чингэтии.</p> <p>2.Оонньуу “Маҕаһыынна”</p> <p>3.Оонньуу « Р дорбоону бул»</p>	<p>[Р]дорбоону төттөрү сүһүөххэ хатылатыы, чингэтии.</p> <p>Р дорбооноох хартыыналары булуу.</p> <p>Р дорбоон тылга хатылааһын, Р дорбоон тылга ханан иһиллэрин быһаарыы(тыл иннигэр, ортотугар, кэннигэр</p>	<p>Тылчааммыт үрдүк сыырга кэлбит. Үрдүк сыыры тахсарга көмөлөһүөххэ эрэ. Хатылаа сүһүөхтэри уонна ойууну көрөн эт. Дуоскаҕа ойууну сыһыар. АР-ар-ар-ардах , Ар-ар-ар –хаар, Ор-ор-ор- орон, Ур-ур-ур -сурук , Эр-эр-эр-эриэхэ. Ыр-ыр-ыр-сыыры табыстыбыт.</p> <p>Бэһиэлэй Тылчаан Маҕаһыынна кэлбит. Табаар бөҕөтүн атылаһыахтаах эбит. “Р” дорбоонноох оонньуурдары талан ыл. Көрдөр эрэ тугу таллын. Ааттаталаа.</p> <p>“Р “дорбоон бу тылга ханнык сүһүөбэр турарый? Иннигэр, кэннигэр, ортотугар? Роза, уруучука,робот, бөрө, орон, хаар, кумаар.</p>	<p>Хатылыыр сүһүөбү, остуолтан ойууну талан ылан этэр, дуоскаҕа сыыр курдук сыһыаран иһэр.</p> <p>Остуолга сытар оонньуурдартан “Р” дорбоонноох оонньуурдары талар. (ракета, робот, роза, бөрө, орон, ручка, хаар, кумаар) О5о төбөтүгэр кумаабынан оноһуллубут «Р» дорбоону кэтэр. Муостаҕа(кумаабы скотчунан 3квдрат сыһыарыллар) баар клеткаҕа хааман тийэн турар.</p>
----	-------------	--	---	--	---

5.	Физкульт минутка	Хамсаны (музыка тыаһыыр)	Эти-хааны эрчийи.	Бэһиэлэй Тылчааммыт сөбүлүүр оонньуура робот эбит. Робот хайдах хамсанарый? Робот суолга турар, Робот атаҕа тохуруйбат, Робот илиитин маннык хамсатар, Робот төбөтө эргичинниир.	Оҕо хатылыыр уонна хамсанар. Атаҕы токуруппакка хаамы, илиини хамсаты, төбө уна- ханас эргийэр.
6.	Уруһуй	Уруһуй гречка, рис курууппанан.	Мелкай моториканы сайыннарыы, оҕо оттомноох буоларын, болҕомтотун сайыннарыы.	Робот диэн тыл “Р” ханнык дорҕоонтон саҕаланарый? Р дорҕоон хайдах сурулларый?Салгынна суруйан көрдөр. Билигин биһиги “Р “букваны уруһуйдуохпут. Харандааһынан буолбатах. Гречка, рис курууппанан.	Оҕо эппиэтэ. Р дорҕоонтон. Салгынна “ р “букваны көрдөрөр. Курууппанан иһиккэ уруһуйдааһын.
7.	Түмүк			Бүгүн биһиги дьарыкпытыгар ханнык дорҕоону санара үөрэннибитий? Тугу сөбүлээтин? Николара, Тылчаан эйиэхэ соруудах биэрэр .Көр эрэ бу Күн. Ортотугар Р дорҕоон турар. Күн сардангаларын аайы эн Р дорҕоонноох ойууну	Эппиэт. Оҕо соруудаҕы ылар.

Дьарыгы бэйэ ырытааһына

Тиэмэтэ: [P] дорҕоону төттөрү сүһүөхтээх тыллар ситимнэригэр чиңэтии.

Иитэр-үөрэтэр уобаластар: оҕо билэр-көрөр дьобурун сайыннарар уобалас, оҕо кэрэни өйдүүр дьобурун сайыннарар уобалас, оҕо тылын-өһүн сайыннарар уобалас .

Сыала: : - [P] дорҕоону төттөрү сүһүөхтээх тыллар ситимнэригэр чиңэтии;

- сүһүөххэ [P] дорҕоон миэстэтин булуу;
- артикуляционной эрчиллиини уонна илии эрчиллиитин кытта ситимнээһин (биоэнергопластика).
- [P] дорҕоону сөпкө саңарары ситиһии;
- салгыны сөпкө үрэргэ дьарыктааһын;
- [P] дорҕоонноох тыллары өйдөөн истэр дьобуру сайыннары;
- тарбах былчыңнарын эрчийии;
- улахан киһи саңарар кэмигэр чуумпуран, болҕойон истии.

Эрдээнни үлэ: артикуляционной эрчиллиини илии эрчиллиитин кытта ситимнээн (биоэнергопластика методикатынан)

P дорҕоонно аналлаах эрчиллиилэринэн дьарыктаныы, P дорҕоону үтүгүннэрии көмөтүнэн туруоруу.

Биирдиилээн анал үлэ: Р дорбоону төттөрү сүһүөххэ чуолкайдык сангарарын чинэтии, [Р] дорбоонноох тыллары өйдөөн истэр дьобуру сайыннарыы ,сүһүөххэ [Р] дорбоон миэстэтин булуу.

Туттуллубут ньымалар: биоэнергопластика ньымата, көрдөрөр ньыма - хаардар тыыныы эрчиллиитигэр, магниттаах хартыыналар, муостаба улахан клеткаба туруу, оонньуу ньымата.

Сыалы ырытыы : Артикуляционной эрчиллиини онорорго биоэнергопластика методун обо илиитин хамсаныытын кытта ситимнээн тутуннум. Бииргэ хамсаныы сангарар аппарата былчыннара түргэнник сайдалларыгар, имигэс буоларыгар туһалаах уонна ситимнээх. Обо күн аайы онороругар хал буолбатын гына, интэриэс тардаары туһаннум.

Дьарыгы ырытыы: Дьарык барыта сүрүннээн Бэһиэлэй Тылчаан тула барда. Оонньуулар биир тиэмэбэ ситимнээх буолуохтаахтарын тутустум. Сөпкө тыыныы эрчиллиитигэр салгыны күүскэ үрэри , тылы үөһэ таһаарары ситиһээри баатаны муннуга уурдардым. Остуоруйаны болбойон, истэн, сөпкө онордо.биирдиилээн эрчилиини эрдэттэн үөрэппит буолан барытын сөпкө, түргэнник онордо. Дорбоону төттөрү сүһүөхтэн сабалыыбын. Саха тылыгар Р дорбоон үксэ аһаҕас төттөрү сүһүөхтэн сабаланаллар(араама, араадыйа, эриэхэ, орон, уруучука).Обом дорбоон артикуляциятын билбит , өйдөөбүт буолан чуолкайдык бытааннык сүһүөхтээх сөпкө санарда.

“Р дорбоону миэстэтин бул” диэн оонньууга обом ыарыхаппыта. Тылы сүһүөбүнэн араарыыны кытта буккуйда. Муостаба улахан клетканы туттуу, хаама сылдьан дорбоону быһаарыы интэриэһиргэттэ. Үксүгэр обо олорон эрэ дьарыктанарыттан сылайар. Курууппанан буукубаны уруһуйдуурга бириэмэни ылла.

Дьарыгым сыалын ситистэ. Бары түһүмэхтэр сөпкө бардылар. Бириэмэ кыратык тийбэтэ.

